

Weiden en maaien **tot in december**

2018 was een grasjaar om niet snel te vergeten. Een piek in grasgroei in het voorjaar en later een flinke dip zorgden er aan het einde van het seizoen voor dat de grasopbrengsten over 2018 lager zijn dan normaal, met name op veen- en zandgronden. Zo blijkt uit de analyse die Marcia Stienezen van Wageningen UR van de grasgroei cijfers heeft gemaakt.

TEKST ALICE BOOIJ

Met een stevige vorstperiode aan het eind van januari is aan de groei van het gras duidelijk een einde gekomen. Toch zag het er half januari nog behoorlijk groen uit, wanneer je over de weilanden keek. 'De temperaturen waren aan het begin van het jaar uitzonderlijk zacht', zegt Marcia Stienezen, onderzoeker bij Wageningen UR. Ze signaleerde dat zelfs begin 2019 het gras nog licht groeide en dat ligt in het verlengde van het prima najaar van groeiseizoen 2018.

Stienezen verzamelde alle gegevens uit de wekelijkse versgrasupdate (zie kader) en maakte er een overzichtelijke figuur (figuur 1) over 2018 van. De laatste grasmonsters die in het groeiseizoen van 2018 zijn genomen, lieten zien dat het grasseizoen een lange adem kende. Vergeleken met andere jaren is het gras tot laat in het najaar van 2018 doorgegroeid. Zelfs begin december is er nog ingekuuld en werden de koeien geweid. Ongekend. Maar het meest opvallende van grasgroei-jaar 2018 is natuurlijk de lange, droge en hete periode in de zomer. Het is geen veehouder ontgaan dat de Nederlandse weilanden meer op steppes leken dan op sappige, groene grasmatten. 'Weken achter elkaar konden we de groei niet eens meten, zo weinig groeide het gras', herinnert

Stienezen zich. De meetnetwerken noteerden waarden van minder dan 20 kilo droge stof per hectare grasgroei. 'Dat is zo goed als niets.'

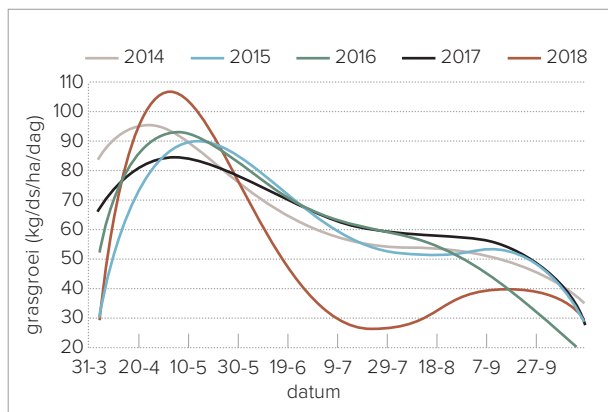
Groeizaam voorjaar

De groeisnelheid van gras verandert in de loop van een groeiseizoen, legt Stienezen uit. In het voorjaar is de grasgroei rond de 100 tot 120 kilo droge stof per hectare per dag. 'Met zeer extreme uitschieters naar 200 kilo droge stof.' Zo hoog was het in het voorjaar van 2018 niet, maar er was toen wel sprake van een positieve uitschieter ten opzichte van andere jaren. 'Genoeg vocht en goede weersomstandigheden zorgden voor een groeispuurt', concludeert de onderzoekster uit de cijfers.

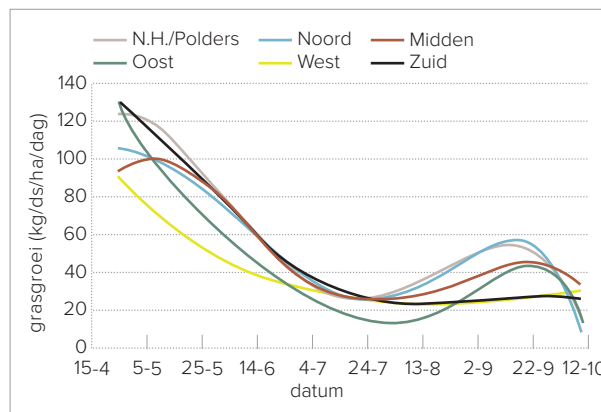
Onderzoeker Bert Philipsen signaleerde dat het in het voorjaar voor weidende melkveehouders flink schakelen was door de piek in groei. 'De bijvoeding kon naar beneden.' Daarbij liep ook het drogestofpercentage terug in het gras en stegen de gehalten aan ruw eiwit en suiker. De versgrascijfers lieten dat zien en toch werd een aantal veehouders verrast.

'Door in zo'n periode twee keer per week een farmwalk te doen, ben je beter voorbereid', adviseert Philipsen, die

Figuur 1 – Landelijke groei van gras afgelopen jaren

Figuur 2 – Regionale groei van gras in 2018

Grasgroei en kwaliteit in **wekelijkse versgrasupdate**

Het afgelopen jaar publiceerde Veeteelt wekelijks de grasgroei cijfers, uit verschillende regio's en van grondsoorten in Nederland en bijgehouden door veertien verschillende partijen. Naast de groei is ook de

kwaliteit aan energie, eiwit, suiker, droge stof en verteerbaarheid gemonitord. Deze informatie geeft veehouders handvaten voor het beter managen van het maaien en beweiden van hun grasland.

Ook in 2019 zal Veeteelt wekelijks deze versgrasupdate publiceren.

Kijk aan het begin van het grasseizoen voor de actuele stand van het gras op www.veeteelt.nl/gras

Gras meten om vers gras optimaal te benutten

Als je niet weet hoeveel gras er staat, dan kun je vers gras ook niet optimaal benutten.' Marcia Stienezen is als onderzoeker bij Wageningen UR nauw betrokken bij het registreren van het grasaanbod via de app Grip op gGras en schetst de voordelen van het vastleggen van de grasgroei. 'Als je wekelijks meet en registreert hoeveel gras er staat, kun je betere graslandplannen maken. Wanneer je bijvoorbeeld kiest voor omweiden, kan een zogenoemde feedwedge, die het grasaanbod en de grasbehoefte van de veestapel in een overzicht toont, je daarbij helpen. Dan weet je in welk perceel je moet inscharen of waar er ruimte is om gras te maaien, of dat er juist bijgevoerd moet gaan worden de komende periode.'

Volgens Stienezen is het vooral nuttig om het grasaanbod te meten wanneer de grasgroei verandert. Bijvoorbeeld in het begin van het grasseizoen of bij weersveranderingen. 'Dat zijn de momenten om bij te sturen', aldus

Met een feedwedge krijg je in een overzicht het grasaanbod en de grasbehoefte in beeld

Stienezen. 'De focus van veel veehouders ligt op het werk in de stal, daar is het heel gewoon om met getallen bij te sturen. Nu het optimaal benutten van nutriënten steeds belangrijker wordt en de focus ligt op ruwvoer benutten van eigen land, is het de hoogste tijd dat we ook getallen gaan

gebruiken om te helpen sturen in het land.' De grasgroeigegevens die worden vastgelegd in de app Grip op Gras vormen de basis voor de wekelijkse versgrasupdate van Veeteelt.

De app is gratis te downloaden op www.akkerweb.eu

eraan toevoegt dat de extremen in 2018 groter waren dan normaal. 'Je hebt elk jaar groeipieken, maar als ze te hoog zijn, is het lastig managen.' Dat geldt ook voor te maaien percelen. 'Wanneer de groeicurve explosief stijgt, kom je met de planning van de kunstmestbemesting niet uit. De laatste bemesting moet minimaal drie weken voor het maaien plaatsvinden.'

Krap twee maanden later konden de weidende bedrijven de bijvoeding weer behoorlijk opschroeven, omdat de groei eruit was. 'De ervaring leert dat vroeg beginnen met weiden ook het afgelopen jaar weer het beste advies was', noemt Philipsen. 'Met vroeg beginnen kun je de grasgroei beter benutten en ook beter managen.'

Na een hele goede eerste snede met prima opbrengsten en vaak ook nog wel een keurige tweede snede kwam de kentering in grasgroei (figuur 2). In juni, juli en augustus daalde de grasgroei van 60 kilo droge stof per hectare naar minder dan 20. Het gebrek aan water en de zinderende hitte deden de laatste grassprietjes verschrompelen en verhouten. Ook de kwaliteit was er niet meer, zegt Philipsen. 'Geen eiwit, geen suiker, er zat niets in.'

Zand en veen meeste last van droogte

De dip die de zomer veroorzaakte op de grasgroei, was het meest schrijnend in het oosten van het land, op de zandgronden. En ook in de veenweidegebieden, signaleerde Stienezen. 'Veen is als een spons, maar wanneer het water eruit is, duurt het heel lang voordat de grond voldoende nat is om het gras weer te laten groeien.' Het zijn ook vooral die gebieden met deze grondsoorten die langer last hebben gehouden van de zomerhitte. Philipsen geeft aan dat het wortelstelsel van het gras beschadigd is op de gronden die extreem geleden hebben van de droogte. 'Het herstel gaat dan trager, bij veen zagen we het afgelopen najaar.' En al helemaal wanneer er

na een buitje regen weer een aantal droge dagen volgde. 'Het lijkt erop dat zo'n tweede of derde droge periode een groter effect op de zode en wortels heeft. De plant wordt weer wakker, maar krijgt meteen weer te maken met droogte.' De ervaring leert volgens Philipsen dat een combinatie van maaien en weiden het beste herstel gaf voor de grasmat. 'Dat bleek toch een succesfactor om het gras weer aan de praat te krijgen. Het zit 'm in de combinatie van het uitstoelen van het gras door weiden en het verwijderen van de resten met de volgende maaisnede.'

Gras groeide lang door in het najaar

Normaal ligt in de zomermaanden de grasgroei tussen de 50 en 60 kilo droge stof per hectare per dag, zo is ook in figuur 1 te lezen aan de prestaties van het grasland in andere jaren. Een piekje in grasgroei komt dan weer in augustus en september. Die piek was in 2018 niet zo hoog als in andere jaren, ook weer als gevolg van de droogte. Daarbij ziet Philipsen ook wel wat regioverschillen. 'Op zich zat er nog genoeg voeding in de bodem. In combinatie met vocht en prima temperaturen is het groeiseizoen uiteindelijk wel heel lang doorgedaan.'

Terwijl op veel percelen in het najaar nog twee snedes zijn gewonnen, was er overigens geen sprake van een volledige compensatie van de zomerdip. 'Daarvoor had de groeicurve hoger moeten zijn.'

Klopt de oude wijsheid 'Elk jaar groeit er een meter gras, de vraag is alleen wanneer' dan toch? Stienezen neigt ernaar ja te zeggen. 'Gemiddeld klopt het wel, alhoewel de totale grasgroei in 2018 in kilo's droge stof wel lager is dan in andere jaren. Het gaat erom dat het gras dat groeit, ook oogstbaar is.' Grasgroei zegt nog niet alles over de opbrengst, geeft Philipsen aan. 'Maar de eerste gegevens uit de KringloopWijzer laten wel zien dat de grasopbrengst in 2018 lager is dan gemiddeld.'